

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.01.2011, sp. zn. 29 Cdo 2181/2008, ECLI:CZ:NS:2011:29.CDO.2181.2008.1

Číslo: 95/2011

Právní věta: Jestliže slovenský soud prohlásí konkurs na majetek dlužníka, který je účastníkem soudního řízení v České republice, a týká-li se spor v České republice majetku náležejícího podle slovenského práva do konkursní podstaty takového dlužníka, přerušuje se řízení v České republice za stejných podmínek, za nichž by se v době prohlášení konkursu přerušilo, kdyby konkurs prohlásil český soud.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.01.2011

Spisová značka: 29 Cdo 2181/2008

Číslo rozhodnutí: 95

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvency, Konkurs

Předpisy: čl. 15 Nařízení (ES) č. 1346/2000
čl. 4 odst. 2 Nařízení (ES) č. 1346/2000
§ 14 odst. 1 písm. c) ZKV ve znění do 31.12.2007
§ 263 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 19. 9. 2007 rozhodl K r a j s k ý s o u d v Ostravě o žalobě podané žalobkyní (T. – W., s. r. o.) proti žalované (H M, a. s.) dne 21. 12. 2004 tak, že žalované uložil zaplatit žalobkyni částku 31 695,40 EUR s 3% úrokem z prodlení od 10. 10. 2004 do zaplacení (bod I. výroku), zastavil řízení co do požadavku na zaplacení 3% úroku z prodlení za den 9. 10. 2004 (bod II. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod III. výroku).

Ohledně nároku přisouzeného pod bodem I. výroku dospěl soud po provedeném dokazování k závěru, že žalovaná (jako objednatelka) uzavřela se žalobkyní (jako zhotovitelkou) smlouvu o dílo, která se řídí ustanovením § 536 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, přičemž žalobkyni vznikl nárok na úhradu nedoplatku ceny díla provedeného za měsíc srpen 2004 a žalobou uplatněná pohledávka nezanikla ani jednostranným úkonem žalované směřujícím k započtení její pohledávky proti pohledávce žalobkyně, učiněným 22. 11. 2004.

Soud rovněž poukázal na to, že po zahájení řízení byl usnesením Krajského soudu v Bratislavě ze dne 19. 8. 2005 prohlášen konkurs na majetek žalobkyně, a na to, že od 27. 2. 2006 byl ustanoven

správcem konkursní podstaty žalobkyně JUDr. L. B. K této okolnosti však uzavřel, že „prohlášení konkursu ve Slovenské republice nemá právní účinky pro toto řízení vedené v České republice“, že proto v tomto smyslu nepřihlédl k námitce žalované, a že pokračování v řízení navrhla podáním z 20. 4. 2006 i žalobkyně. V záhlaví svého rozsudku označil soud jako účastníka řízení žalobkyni (obchodní firmou, sídlem a identifikačním číslem) „jednající JUDr. L. B., správcem konkursní podstaty“.

K odvolání žalované, jež směřovalo proti bodům I. a III. výroku rozsudku soudu prvního stupně, V r c h n í s o u d v Olomouci rozsudkem ze dne 3. 1. 2008 potvrdil v tomto rozsahu rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud (byť s dílčí argumentační odchylkou týkající se účinků dohody o započtení pohledávek ze dne 16. 9. 2004) přitakal závěru soudu prvního stupně, že žalobou uplatněná pohledávka (z titulu nedoplatku ceny díla) je po právu. Souhlasil též se závěrem, že k zániku této pohledávky nedošlo jednostranným úkonem žalované směřujícím k započtení její pohledávky proti pohledávce žalobkyně.

Účinky konkursu prohlášeného na majetek žalobkyně slovenským soudem se odvolací soud v důvodech svého rozhodnutí nezabýval. V záhlaví rozsudku označil odvolací soud jako účastníka řízení žalobkyni (obchodní firmou, sídlem a identifikačním číslem), již bez dodatku o tom, že jedná prostřednictvím správce konkursní podstaty.

Proti rozsudku odvolacího soudu (a to výslovně proti oběma jeho výrokům) podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a požadujíc, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatelka řešení otázky, zda za situace, kdy je po podání žaloby soudem jiného státu prohlášen konkurs na majetek žalobce – zahraniční právnické osoby, může soud vyloučit účinky takového prohlášení konkursu ve vztahu k řízení probíhajícímu na území České republiky.

Konkrétně dovolatelka uvádí, že soud prvního stupně (jenž se uvedenou otázkou při provádění dokazování zabýval) k těmto účinkům nepřihlédl a v řízení nadále pokračoval s úpadkyní (se žalobkyní); odvolací soud se pak s touto otázkou nevypořádal vůbec.

Přitom dovolatelka poukazuje na nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. 5. 2000, o úpadkovém řízení (dále též jen „nařízení“), jehož česká verze (jak je dále citována) byla uveřejněna ve Zvláštním vydání úředního věstníku EU (Kapitola 19, Svazek 01, str. 191-208) dne 20. 8. 2004, konkrétně pak na články 4, 17 odst. 1 a 18 odst. 3 nařízení.

Dále upozorňuje, že na žalobkyni byl prohlášen konkurs podle slovenského práva dne 19. 5. 2005 a do funkce nového správce konkursní podstaty žalobkyně byl usnesením ze dne 27. 2. 2006 ustanoven JUDr. L. B.

S přihlédnutím k dikci § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Zb., o konkurze a vyrovnaní (dále též jen „slovenský ZKV“) a § 14 odst. 1 písm. a), c) a d) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnaní (dále též jen „ZKV“) pak dovolatelka usuzuje, že soudy se měly vypořádat s otázkou, zda řízení (o žalobě podané žalobkyní před prohlášením konkursu na její majetek) mají přerušit nebo zda v něm mají pokračovat a současně (pro případ, že se rozhodnou v řízení pokračovat) měly vyřešit, jakým způsobem vstoupí správce konkursní podstaty do již probíhajícího řízení.

Rozhodnutí soudu neaplikovat ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, založené na přesvědčení, že právní úprava v jiném státě na řízení u tohoto soudu nedopadá, je podle dovolatelky výsledkem nesprávného právního posouzení věci, jež se projevilo tím, že soudy nadále akceptovaly úpadkyni (žalobkyni) jako účastníka řízení. V záhlaví rozsudku soudu prvního stupně je jako strana žalující označena přímo žalobkyně „jednající JUDr. L. B., správcem konkursní podstaty“ a odvolací soud (vzhledem k tomu, že jako stranu žalující označil přímo /bez dalších dodatků/ žalobkyni) tuto otázku zcela pominul.

Vzhledem k výše uvedenému, k zákonu o konkurze a vyrovnání a ke „konstantní judikatuře“, dovolatelka míní, že jako žalobce byl povinen vystupovat ve sporu správce konkursní podstaty žalobkyně (úpadkyně), dovolávajíc se potud závěru obsaženého v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. [2 Cdon 1566/96](#) (jde o usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 17/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále též jen „R 17/1998“), podle kterého „ve sporu, v němž správce vymáhá ve prospěch podstaty pohledávku úpadce, musí být jako žalobce uveden přímo správce, označený svým jménem, příjmením, povoláním, bydlištěm a funkcí“.

V tom, že soud poté, kdy byl na majetek žalobkyně prohlášen konkurs podle právního řádu jiného státu, rozhodl, že tento konkurs nemá právní účinky ve vztahu k tomuto řízení, spatřuje dovolatelka naplnění obou tvrzených dovolacích důvodů.

N e j v y š š í s o u d dovolání zčásti zamítl.

Z odůvodnění:

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 30. 6. 2009) se podává z bodu 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Ve vztahu ke druhému výroku napadeného rozhodnutí (o nákladech odvolacího řízení) a k té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení, je dovolání objektivně nepřipustné a Nejvyšší soud je proto jako takové bez dalšího odmítl podle § 243b odst. 5 o. s. ř., ve spojení s § 218 písm. c) o. s. ř. (srov. i usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé shledává Nejvyšší soud přípustným dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázky účinků prohlášení konkursu na majetek dlužníka v některém z členských států Evropské unie na dříve zahájené soudní řízení v České republice, jehož účastníkem je dlužník. Potud jde o otázku dovolacím soudem dosud neřešenou.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Z obsahu spisu je patrné, že řízení v této věci bylo zahájeno žalobou společnosti T. – W., s. r. o., došlou soudu prvního stupně 21. 12. 2004. Žalobkyně byla v řízení od jeho zahájení zastoupena advokátem JUDr. V. S. (na základě procesní plné moci ze dne 15. 12. 2004). Podáním došlým soudu prvního stupně 28. 11. 2005 oznámila JUDr. A. G., jako správkyně konkursní podstaty žalobkyně, soudu, že Krajský soud v Bratislavě prohlásil dne 19. 8. 2005 konkurs na majetek žalobkyně; současně požádala, aby veškerá korespondence a informace souvisící se sporem byly zasílány na její adresu. Uvedené tvrzení současně doložila usnesením ze dne 19. 8. 2005, které podle vyznačené doložky právní moci nabylo právní moci 12. 9. 2005 a podle kterého Krajský soud v Bratislavě

prohlásil k návrhu žalobkyně z 23. 2. 2005 konkurs na majetek žalobkyně podle zákona č. 328/1991 Zb., o konkurze a vyrovnaní a správkyň konkursní podstaty ustanovil JUDr. A. G.. Podáním došlým soudu 26. 1. 2006 pak JUDr. A. G. soudu sdělila, že jej žádá o přerušení řízení podle § 14 odst. 1 písm. d) slovenského ZKV, že podle § 14 odst. 1 písm. h) slovenského ZKV prohlášením konkursu zanikají úpadcovy plné moci a že pro nedostatek finančních prostředků nezmocnila k zastupování žalobkyně JUDr. V. S. Podáním datovaným 20. 4. 2006, došlým soudu 27. 4. 2006, pak JUDr. V. S. jménem žalobkyně soudu sdělil, že usnesením z 27. 2. 2006 byl správcem konkursní podstaty žalobkyně nově ustanoven JUDr. L. B., který tímto soudu sděluje, že bude v soudním řízení pokračovat. K podání připojil usnesení ze dne 27. 2. 2006, podle kterého Krajský soud v Bratislavě ustanovil správcem konkursní podstaty žalobkyně JUDr. L. B., s tím, že funkce dosavadní správkyne konkursní podstaty JUDr. A. G. zanikla téhož dne rozhodnutím schůze konkursních věřitelů. Dále JUDr. V. S. založil do spisu i procesní plnou moc ze dne 19. 4. 2006, podle které jej JUDr. L. B. zmocnil k zastupování ve věci. Žalovaná pak v podání došlém soudu 26. 7. 2006 namítla, že k dalšímu vedení sporu by měl být aktivně legitimován správce konkursní podstaty žalobkyně.

Nejvyšší soud se věci – s přihlédnutím k výše popsanému obsahu spisu, zahrnujícímu všechny podstatné informace o konkursu vedeném na majetek žalobkyně – zabýval nejprve v rovině jejího právního posouzení.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Zákonem č. 7/2005 Zb., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále též jen „ZKR“), byl ve Slovenské republice s účinností od 1. 1. 2006 zrušen zákon č. 328/1991 Zb., o konkurze a vyrovnaní, ve znění pozdějších předpisů (§ 208 bod 1. a článek IV. ZKR). Vzhledem k ustanovení § 206 odst. 1 a 2 ZKR však je pro konkurs na majetek žalobkyně prohlášený ve Slovenské republice před 1. 1. 2006 (19. 8. 2005) nadále použitelný zákon o konkurze a vyrovnaní. Ten v době prohlášení konkursu na majetek žalobkyně platil naposledy ve znění zákona č. 646/2004 Zb.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 slovenského ZKV mělo prohlášení konkursu na majetek dlužníka (mimo jiné) tyto účinky:

a) oprávnenie nakladať s majetkom podstaty, ako aj výkon práv a povinností, ktoré súvisia s nakladaním s majetkom podstaty, prechádzajú na správcu. Právne úkony úpadcu týkajúce sa tohto majetku sú voči konkurzným veriteľom neúčinné. Osoba, ktorá uzavrela s úpadcom zmluvu, môže od nej odstúpiť, ibaže v čase jej uzavretia vedela o vyhlásení konkurzu;

(...)

c) súdne a iné konania podľa osobitného predpisu, ktoré sa týkajú majetku patriaceho do podstaty, alebo konania o nárokoch, ktoré majú byť uspokojené z tohto majetku, možno začať na návrh správcu alebo podaním návrhu proti správcovi; ak ide o pohľadávky, ktoré treba prihlásiť v konkurze (§ 20), môže byť konanie začaté v súlade s ustanoveniami § 23 a 24;

d) súdne a iné konania podľa osobitného predpisu, ktoré sa začali pred vyhlásením konkurzu, sa prerušujú, ak sa týkajú majetku patriaceho do podstaty alebo ak sa týkajú nárokov, ktoré majú byť z podstaty uspokojené.

Ustanovení § 14 odst. 5 slovenského ZKV pak určovalo, že v konaniach prerušených podľa odseku 1 písm. d) s výnimkou konaní o pohľadávkach, ktoré treba prihlásiť v konkurze (§ 20), sa však

pokračuje na návrh správcu, úpadcovho odporcu alebo nerozlučného účastníka konania. Správca sa stáva účastníkom konania namiesto úpadcu. Úpadca môže tento návrh podať, len ak tak neurobí správca v lehote určenej súdom, pričom v tomto prípade úpadca zostáva účastníkom konania. Neprerušuje sa však konanie o výživnom maloletých detí, trestné konanie a colné konanie. Procesné úkony uskutočnené v čase od vyhlásenia konkurzu do vydania rozhodnutia o prerušení konania podľa odseku 1 písm. d) sú neúčinné.

Dle ustanovení § 6 slovenského ZKV majetok podliehajúci konkurzu tvorí konkurznú podstatu (ďalej len „podstata“) (odstavec 1). Podstatu tvoria veci, byty a nebytové priestory, práva a iné majetkové hodnoty (ďalej len „majetok“), ktoré patrili dlžníkovi v deň vyhlásenia konkurzu, a majetok, ktorý dlžník nadobudol počas konkurzu, ako aj majetok, ktorým dlžník zabezpečil svoj záväzok (odstavec 2).

A konečne, podľa § 69 slovenského ZKV platilo, že ak medzinárodná zmluva, ktorou je Česká a Slovenská Federatívna Republika (od 1. 1. 1993 rozuměj Slovenská republika) viazaná a ktorá bola uverejnená v Zbierke zákonov, neustanovuje inak, vzťahuje sa konkurz vyhlásený súdom aj na úpadcove hnutelné veci, ktoré sú v cudzine (odstavec 1). Ak nebol na dlžníkov majetok, ktorý sa stal predmetom konkurzu v cudzine, vyhlásený konkurz česko-slovenským súdom (od 1. 1. 1993 jen slovenským soudem), budú úpadcove hnutelné veci, ktoré sú na území Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (od 1. 1. 1993 rozuměj Slovenské republiky), vydané cudziemu súdu na jeho žiadosť, ak ide o súd štátu, ktorý zachováva vzájomnosť. Úpadcov majetok môže však byť vydaný do cudziny až vtedy, keď boli uspokojené práva na vylúčenie veci z podstaty a na oddelené uspokojenie (§ 28), nadobudnuté skôr, ako došla žiadosť cudzieho súdu alebo iného príslušného orgánu (odstavec 2).

K 19. 8. 2005 (kdy byl prohlášen konkurs na majetek žalobkyně) pak v České republice platil zákon o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 28. 9. 2005, tj. naposledy ve znění zákona č. 179/2005 Sb., pro věc rozhodném. Přitom níže citovaná ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání nedoznala změn ani později (až do 31. 12. 2007). Zákon o konkursu a vyrovnání byl pak zrušen s účinností od 1. 1. 2008 zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem) – srov. jeho § 433 bod 1. a § 434. S přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona však platí, že pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona se použijí dosavadní právní předpisy.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) ZKV má prohlášení konkursu i ten účinek, že řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, jejichž účastníkem je úpadce, se přerušují, ledaže jde o trestní řízení (v němž však nelze rozhodnout o náhradě škody), o řízení o výživném nezletilých dětí, o řízení o výkon rozhodnutí; s výjimkou řízení o pohledávkách, které je třeba přihlásit v konkursu (§ 20), lze v řízení pokračovat na návrh správce, popřípadě ostatních účastníků řízení, a správce se stává účastníkem řízení místo úpadce.

Dle § 69 ZKV nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a jež byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, vztahuje se konkurs prohlášený soudem i na úpadcovy movité věci, které jsou v cizině (odstavec 1). Nebyl-li na dlužníkův majetek, který se stal předmětem konkursu v cizině, prohlášen konkurs československým soudem (od 1. 1. 1993 rozuměj českým soudem), budou úpadcovy movité věci, které jsou na území České republiky, vydány cizímu soudu na jeho žádost, jde-li o soud státu, který zachováva vzájemnost. Úpadcův majetek může však být vydán do ciziny teprve tehdy, když byla uspokojena práva na vyloučení věci z podstaty a na oddělené uspokojení (§ 28), nabytá dříve, než došla žádost cizího soudu nebo jiného příslušného orgánu (odstavec 2).

V takto pojmenovaném právním rámci je nezbytné především uvést, že pro zodpovězení dovoláním

předestřené otázky již nejsou použitelné závěry, jež při výkladu § 69 slovenského ZKV a § 69 ZKV Nejvyšší soud zformuloval v usnesení ze dne 18. 12. 2000, sp. zn. [20 Cdo 2261/98](#), uveřejněném posléze pod číslem 1/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále též jen „R 1/2002“. (V tomto usnesení Nejvyšší soud uzavřel, že teritoriální a věcné účinky prohlášení konkursu slovenským soudem v žádném směru nezasahují /a při absenci jiné úpravy v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána, ani nemohou zasahovat/ do výkonu pravomoci českých soudů, vymezené ustanovením § 7 o. s. ř.).

Zásadní změnou, jež pro rozhodnou dobu (srpen 2005) vylučuje možnost odvolat se na R 1/2002, je vstup České republiky i Slovenské republiky do Evropské Unie (v případě obou zemí se tak stalo 1. 5. 2004). Ten s sebou totiž přinesl i povinnost podrobit řešení výše označené otázky režimu přímo aplikovatelného předpisu Evropské Unie. Tím je shora zmíněné nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. 5. 2000, o úpadečném řízení, konkrétně – a především – článek 15 nařízení.

Při citaci judikatury Soudního dvora Evropské unie (dále též jen „Soudní dvůr“), kterou Nejvyšší soud níže použil, je dále tam, kde chybí české verze sbírky rozhodnutí Soudního dvora, odkazováno na její anglickou verzi.

Nejvyšší soud úvodem zdůrazňuje, že při výkladu práva Evropské unie si byl vědom omezení kladených na něj závěry vyslovenými v rozsudku Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, v případě 283/81 CILFIT [1982], ECR 3415, ve spojení s článkem 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dříve článek 234 Smlouvy o založení Evropského společenství). Článek 267 Smlouvy o fungování Evropské unie mu totiž (jako soudu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva) ukládá povinnost předložit předběžnou otázku, která se týká platnosti a výkladu aktů přijatých orgány Společenství, a která vyvstala při jeho jednání, Soudnímu dvoru.

Soudní dvůr v označeném rozsudku uzavřel, že národní soudy posledního stupně nemají povinnost předběžné otázky, jestliže:

1) Otázka komunitárního práva (nyní rozuměj práva Evropské unie) není významná pro řešení daného případu.

(„It follows from the relationship between the second and third paragraphs of Article 177 that the courts or tribunals referred to in the third paragraph have the same discretion as any other national court or tribunal to ascertain whether a decision on a question of Community law is necessary to enable them to give judgment. Accordingly, those courts or tribunals are not obliged to refer to the Court of Justice a question concerning the interpretation of Community law raised before them if that question is not relevant, that is to say, if the answer to that question, regardless of what it may be, can in no way affect the outcome of the case.“ – případ 283/81 CILFIT [1982], ECR 3429, odstavec 10)

2) Existuje ustálená judikatura Soudního dvora k dané otázce nebo rozsudek Soudního dvora týkající se v zásadě identické otázky (tzv. *acte éclairé*).

(„It must be remembered in this connection that in its judgment of 27 March 1963 in joined cases 28 to 30/62 (*Da Costa v Nederlandse Belastingadministratie* [1963] ECR 31) the Court ruled that: „Although the third paragraph of Article 177 unreservedly requires courts or tribunals of a Member State against whose decisions there is no judicial remedy under national law ... to refer to the Court every question of interpretation raised before them, the authority of an interpretation under Article 177 already given by the Court may deprive the obligation of its purpose and thus empty it of its substance. Such is the case especially when the question raised is materially identical with a question which has already been the subject of a preliminary ruling in a similar case.“

The same effect, as regards the limits set to the obligation laid down by the third paragraph of Article 177, may be produced where previous decisions of the Court have already dealt with the point of law in question, irrespective of the nature of the proceedings which led to those decisions, even though the questions at issue are not strictly identical." - případ 283/81 CILFIT [1982], ECR 3429, odstavce 13 a 14)

3) Výklad a správná aplikace komunitárního práva (nyní rozuměj práva Evropské unie) jsou naprosto zjevné (tzv. *acte clair*). Přitom k tomu, aby soud členského státu mohl konstatovat, že výklad komunitárního práva (nyní rozuměj práva Evropské unie) je zjevný, musí:

- a) porovnat jednotlivé jazykové verze textu,
- b) užívat terminologie a právních pojmů komunitárního práva (nyní rozuměj práva Evropské unie),
- c) vzít zřetel na odlišnosti interpretace komunitárního práva (nyní rozuměj práva Evropské unie),
- d) být přesvědčen, že jeho výklad je stejně zjevný soudům ostatních členských států a Soudnímu dvoru.

(„Finally, the correct application of Community law may be so obvious as to leave no scope for any reasonable doubt as to the manner in which the question raised is to be resolved. Before it comes to the conclusion that such is the case, the national court or tribunal must be convinced that the matter is equally obvious to the courts of the other Member States and to the Court of Justice. Only if those conditions are satisfied, may the national court or tribunal refrain from submitting the question to the Court of Justice and take upon itself the responsibility for resolving it.

However, the existence of such a possibility must be assessed on the basis of the characteristic features of Community law and the particular difficulties to which its interpretation gives rise.

To begin with, it must be borne in mind that Community legislation is drafted in several languages and that the different language versions are all equally authentic. An interpretation of a provision of community law thus involves a comparison of the different language versions.

It must also be borne in mind, even where the different language versions are entirely in accord with one another, that Community law uses terminology which is peculiar to it. Furthermore, it must be emphasized that legal concepts do not necessarily have the same meaning in Community law and in the law of the various Member States.

Finally, every provision of Community law must be placed in its context and interpreted in the light of the provisions of Community law as a whole, regard being had to the objectives thereof and to its state of evolution at the date on which the provision in question is to be applied." - případ 283/81 CILFIT [1982], ECR 3430, odstavce 16 až 20).

Článek 15 nařízení zní v české verzi včetně nadpisu takto:

Článek 15

Účinky úpadkového řízení na probíhající soudní řízení

Účinky úpadkového řízení na probíhající soudní řízení týkající se majetku nebo práva náležejícího do majetkové podstaty se řídí právem členského státu, ve kterém se probíhající soudní řízení koná.

Nejvyšší soud provedl porovnání dalších jazykových verzí uvedeného článku, přičemž při úvaze o

míře samostatné aplikace komunitárního práva v této věci dospěl k závěru, že ani ostatní jazykové verze uvedeného článku nezakládají pochybnosti o tom, co jím bylo v nařízení vyjádřeno.

Příkladem lze poukázat na slovenskou, anglickou a německou verzi článku 15 nařízení, jež znějí následovně:

(slovenština)

Článok 15

Účinky konkurzného konania na neuzavreté súdne procesy

Účinky konkurzného konania na neuzavretý súdny proces, ktorého predmetom je majetok alebo právo, ktorého bol dlžník zbavený, určuje výlučne právo členského štátu, kde takýto súdny proces prebieha.

(angličtina)

Article 15

Effects of insolvency proceedings on lawsuits pending

The effects of insolvency proceedings on a lawsuit pending concerning an asset or a right of which the debtor has been divested shall be governed solely by the law of the Member State in which that lawsuit is pending.

(němčina)

Artikel 15

Wirkungen des Insolvenzverfahrens auf anhängige Rechtsstreitigkeiten

Für die Wirkungen des Insolvenzverfahrens auf einen anhängigen Rechtsstreit über einen Gegenstand oder ein Recht der Masse gilt ausschließlich das Recht des Mitgliedstaats, in dem der Rechtsstreit anhängig ist.

K tomu lze dodat, že podkladem pro jiný závěr (než ten, že jednotlivé jazykové verze se významově neodlišují) není ani skutečnost, že v české verzi článku 15 nařízení není použit (za slovy „se řídí“) výraz „výlučně“ (srov. výraz „výlučne“ ve slovenské verzi, „solely“ v anglické verzi či „ausschließlich“ v německé verzi). Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že české verzi překladu lze v dotčeném ohledu přiznat stejný význam jako mají ostatní jazykové verze a že jinak než „výlučně“ se právo členského státu, ve kterém se probíhající soudní řízení koná (lex fori processus), v daném kontextu ani neprosazuje.

Termínu „konkurzné konanie“ obsaženému pro Slovenskou republiku v době prohlášení konkursu na majetek žalobkyně v příloze A nařízení (ve vazbě na zákon o konkurze a vyrovnaní), v téže době pro Českou republiku odpovídal v téže příloze termín „konkurs“ (vzešlý z tehdy platného zákona o konkursu a vyrovnaní).

Podle článku 4 odst. 2 nařízení dále platí, že právo státu, který řízení zahájil, určuje podmínky pro zahájení tohoto řízení, jeho vedení a skončení. Určuje zejména,

(...)

b) majetek, který tvoří část majetkové podstaty, a způsob nakládání s majetkem, který dlužník nabyl po zahájení úpdkového řízení;

c) oprávnění dlužníka a správce podstaty.

Články 4 a 15 nařízení obsahují zvláštní ustanovení o použitelném právu. Oprávnění dlužníka a správce konkursní podstaty se řídí (dle článku 4 odst. 2 písm. c/ nařízení) právem státu, ve kterém bylo zahájeno úpdkové řízení (*lex fori concursus*), kdežto podle článku 15 nařízení se posouzení účinků úpdkového řízení na probíhající soudní řízení týkající se majetku nebo práva náležejícího do majetkové podstaty řídí výlučně právem členského státu, ve kterém se probíhající soudní řízení koná (*lex fori processus*). Právo členského státu, ve kterém se takové soudní řízení koná (*lex fori processus*), určuje mimo jiné otázku zastavení, přerušeni nebo pokračování v řízení.

Ke kumulovanému použití práva státu, kde se vede insolvenční řízení, a státu, kde probíhá jiné soudní řízení, nedochází. Obecně tedy platí, že podle článku 15 nařízení může dojít k přerušeni probíhajícího soudního řízení, jestliže podle práva členského státu, v němž je toto řízení vedeno (*lex fori processus*), úpdkové řízení zahájené ve smyslu nařízení takový účinek vyvolává, bez ohledu na to, zda shodný účinek spojuje se zahájením úpdkového řízení právo státu, jehož soud toto úpdkové řízení zahájil (*lex fori concursus*). Obráceně pak platí, že i kdyby jedním z účinků zahájení úpdkového řízení v členském státě na území tohoto státu podle práva tohoto státu (*lex fori concursus*) bylo přerušeni probíhajících soudních řízení týkajících se majetku nebo práva náležejícího do majetkové podstaty, takový účinek by se neprosadil ve vztahu k soudnímu řízení vedenému v jiném členském státě, jehož úprava tak pro případ zahájení úpdkového řízení na území tohoto státu neurčuje (*lex fori processus*).

Současně nesmí být přehlédnuto, že podle *lex fori processus* lze zkoumat dopad účinků úpdkového řízení jen ve vztahu k těm soudním řízením, jež se týkají majetku nebo práva náležejícího do majetkové podstaty. Pro určení, zda o takový majetek nebo právo jde, je přitom ve smyslu článku 4 odst. 2 písm. b) nařízení rozhodné právo státu, který zahájil úpdkové řízení (*lex fori concursus*).

Nejvyšší soud je přesvědčen, že výklad a správná aplikace práva Evropské unie jsou ve výše rozebíraných otázkách naprosto zjevné a že podaná interpretace práva Evropské unie (včetně té, jež bude na základě výše podaných východisek dále promítnuta do poměrů této věci) je stejně zjevná soudům ostatních členských států a Soudnímu dvoru. Potud odkazuje např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 9 Ob 135/04z, ze dne 17. 3. 2005, sp. zn. 8 Ob 131/04d a ze dne 24. 1. 2006, sp. zn. 10 Ob 80/05w.

V literatuře srov. k uvedenému přiléhavě např. Bělohávek, A. J., *Evropské a mezinárodní insolvenční právo*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 503-556 nebo článek Bělohávek, A. J., Řezníček, T.: Dopady rozhodnutí o úpadku a insolvenčního řízení na majetek účastníka na probíhající rozhodčí řízení v tuzemské a mezinárodní praxi ve světle aktuální judikatury některých obecných a rozhodčích soudů, uveřejněný v časopise *Obchodněprávní revue* číslo 9 ročníku 2010, str. 253-267.

Výše uvedené závěry se v poměrech této věci prosazují následovně:

1) Za podmínek stanovených článkem 15 nařízení ve spojení s článkem 4 odst. 2 písm. b/ nařízení konkurs prohlášený na majetek žalobkyně slovenským soudem má (může mít) vliv na soudní spor vedený v této věci v České republice.

2) S přihlédnutím k tomu, že podle *lex fori concursus*, konkrétně podle výše citovaného § 6 odst. 2 slovenského ZKV, tvoří majetkovou podstatu žalobkyně (úpdkyně) též pohledávky žalobkyně za jejími dlužníky (slovy označeného ustanovení jde o ony „práva a jiné majetkové hodnoty“), nemá

Nejvyšší soud žádných pochyb o tom, že nalézací řízení v této věci, týkající se označené pohledávky žalobkyně, zahájené žalobkyní 21. 12. 2004 a probíhající (stále ještě před soudem prvního stupně) i v době prohlášení konkursu na majetek žalobkyně slovenským soudem, podléhalo režimu článku 15 nařízení.

3) Jelikož podle článku 15 nařízení postihuje účinky úpadkového řízení na nalézací řízení vedené v této věci lex fori processus, tedy právo České republiky, je pro odpověď na otázku, zda řízení v této věci bylo prohlášením konkursu na majetek žalobkyně slovenským soudem přerušeno a s kým a za jakých podmínek v něm bylo možné pokračovat, určující úprava obsažená v českém zákonu o konkursu a vyrovnání, konkrétně v § 14 ZKV.

4) Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) ZKV se nalézací řízení o takové žalobě prohlášením konkursu v České republice přerušuje, lze v něm však pokračovat na návrh správce konkursní podstaty úpadce, případně ostatních účastníků řízení, s tím, že správce konkursní podstaty se stává (dnem, kdy návrh na pokračování v řízení dojde soudu) účastníkem řízení namísto úpadce; srov. k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. [29 Odo 92/2002](#), uveřejněné pod číslem 11/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Nejvyšší soud nemá rovněž žádných pochyb o tom, že stejně, jako je tomu u přerušení řízení vyvolaného tuzemským prohlášením konkursu na majetek dlužníka (srov. bod XXIV. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, [Cpjn 19/98](#), uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. [20 Cdo 340/2000](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročníku 2000, pod číslem 122), i k přerušení řízení vyvolanému (podle článku 15 nařízení) úpadkovým řízením zahájeným v jiném členském státě (zde prohlášením konkursu slovenským soudem) dochází ex lege (bez dalšího), a to i ve stadiu odvolacího řízení (srov. potud ke shodnému pojetí opět i rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska ze dne 24. 1. 2006, sp. zn. 100b80/05w).

Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. [32 Cdo 2584/98](#), uveřejněný pod číslem 74/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) vada řízení vyvolaná tím, že soud pokračoval v řízení a vydal rozhodnutí v době, v níž bylo řízení prohlášením konkursu přerušeno, je vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. K tomu Nejvyšší soud dodává, že v situaci, kdy je v nalézacím řízení (před jeho pravomocným skončením) následně na základě příslušného procesního úkonu pokračováno s osobami k tomu oprávněnými, nejde zpravidla (neodporují-li dosud provedené úkony úkonům oprávněných osob učiněným v době, kdy bylo v řízení již řádně pokračováno) o vadu, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí soudu ve věci

V dané věci se řízení přerušilo 19. 8. 2005 (kdy slovenský soud prohlásil konkurs na majetek žalobkyně) a zůstalo přerušeno až do 27. 4. 2006, kdy soudu prvního stupně došlo podání datované 20. 4. 2006, v němž zástupce nově ustanoveného správce konkursní podstaty žalobkyně soudu sdělil, že správce konkursní podstaty navrhuje, aby v řízení bylo pokračováno. Dnem 27. 4. 2006 se tudíž správce konkursní podstaty žalobkyně JUDr. L. B. stal (v souladu s § 14 odst. 1 písm. c) ZKV) účastníkem řízení namísto žalobkyně.

Skutečnost, že soudy nižších stupňů nepokládaly správce konkursní podstaty žalobkyně za účastníka řízení (soud prvního stupně jej v záhlaví rozsudku označil v intencích závěrů obsažených v /pro věc již nepoužitelném/ R 1/2002 jako osobu jedající jménem úpadce a odvolací soud mu podobou záhlaví svého rozsudku nepřiznal ani toto postavení), by případně (kdyby správce konkursní podstaty žalobkyně v důsledku tohoto postupu byl ukrácen na svých procesních právech) mohla zakládat tzv. zmatečnostní vadu řízení ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř. (tedy vadu spočívající v tom, že účastníku

řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem). K takové vadě by ovšem mohl Nejvyšší soud v dovolacím řízení přihlídnout (dle § 242 odst. 3 o. s. ř.) jen kdyby se týkala dovolatele (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1998, sp. zn. [2 Cdon 1900/97](#), uveřejněné pod číslem 69/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Pro úplnost lze dodat, že kdyby bylo úpadkové řízení v jiném členském státě zahájeno v době od 1. 1. 2008, uplatnily by se výše podané závěry obdobně na základě aplikace ustanovení § 263 a násl. insolvenčního zákona.

V této věci nadto nelze přehlédnout, že správci konkursní podstaty úpadkyně újma na jeho procesních právech ani nevznikla, jelikož na všech pro věc rozhodných procesních úkonech byl účasten JUDr. V. S., kterého k zastupování v řízení nejprve zmocnila žalobkyně a posléze i nový správce konkursní podstaty žalobkyně.

Vadné označení strany žalující v rozsudku soudu prvního stupně potažmo v rozsudku odvolacího soudu tedy není samo o sobě důvodem, pro který by dovolání žalované mělo být vyhověno, což – se zřetelem k totožné argumentaci dovolatelky – platí pro oba jí uplatněné dovolací důvody.

Případné další vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu. Nejvyšší proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), dovolání žalované proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé zamítl (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Zbývá dodat, že Nejvyšší soud nepřehlédl, že konkurs na majetek žalobkyně byl v mezidobí zrušen a správce konkursní podstaty byl zproštěn výkonu funkce (usnesením Krajského soudu v Bratislavě ze dne 24. 8. 2010). Tomu odpovídá označení strany žalující v záhlaví tohoto rozhodnutí.